

Spm. nr. S 4337

13) Til forsvarsministeren af:

Frank Aaen (EL):

»Kan ministeren bekræfte, at Danmark ifølge regeringens politik ikke har noget ansvar for fanger, der tilfangetages ved fælles operationer i NATO-styrken i Afghanistan eller i fælles operationer i Irak, hvis det ikke er danske soldater, der står for den fysiske pågribelse, selv om danske soldater på anden vis deltager i tilfangetagelsen eller bevogtningen eller endog leder den operation, der fører til tilfangetagelsen?«

Fjerde næstformand (Niels Helveg Petersen):

Dette spørgsmål er stillet til forsvarsministeren af hr. Frank Aaen. Jeg giver ordet til hr. Frank Aaen for begrundelse.

Frank Aaen (EL):

Forleden kunne vi læse på hærens hjemmeside, at Danmark har deltaget i en operation i Irak i Al Harta, der førte til tilfangetagelse af 12 formodede terrorister eller kriminelle. Vi ved, at de tolv efterfølgende blev overgivet til irakerne, men så ved vi ikke mere. Vi ved ikke, hvad der er sket med de tolv, om de er blevet løsladt eller dømt. Men vi ved, at de irakiske styrker, herunder sikkerhedsstyrker, er berygtede for, at der sker tortur, fængslinger, forsvindinger, mishandlinger, mens fanger er i irakisk varetægt.

Det, jeg vil spørge ministeren om, er: Er det ikke meget betænkeligt, at Danmark, som det fremgik af hjemmesiden, både planlægger og leder en militær operation, som fører til tilfangetagelser, hvor vi ikke efterfølgende er sikre på, at det ikke fører til, at de pågældende fanger bliver tortureret?

Forsvarsministeren (Søren Gade):

Lad mig indledningsvis slå fast, at regeringen lægger stor vægt på overholdelse af international ret, herunder den humanitære folkeret, og vi søger faktisk aktivt, at den også respekteres.

Det er sådan, at jeg har besvaret spørgsmål vedrørende operationen, som hr. Frank Aaen henviser til, i spørgsmål nr.

S 3798 og S 4322, og der er det således, at det er irakiske styrker, som har tilbageholdt de nævnte personer. Det fremgår også, at irakiske styrker, der under operationer tilbageholder personer, er ansvarlige for disse personers videre færd. Derfor har jeg ikke nogen fortegnelse over, hvor de her fanger befinder sig, men det ændrer ikke ved det faktum, at vi rent faktisk også i Irak gør, hvad vi kan for at udbrede kendskabet til menneskerettighederne, vi underviser i det. Det er sådan, at hvis vores soldater ser et overgreb, så har de ikke alene ret, men også pligt til at gribe ind. Vi har jo set nogle sager, hvor der har været hårdhændet behandling af irakiske fanger, og de gange, hvor vi har set det, har vi påtalt det, og det har vi gjort igen og igen, det har chefen, som er dernede, påpeget - det var den tidligere oberst, som har haft et møde, hvor han påpegede de her ting. Så jeg vil medgive hr. Frank Aaen, at jeg ikke kan garantere, at der ikke sker overgreb, men jeg kan sige til hr. Frank Aaen, at vi virkelig gør en indsats for at få de irakiske myndigheder til at forstå, at det er vigtigt, at man overholder de her menneskerettigheder. Det er også derfor, at vi har engageret os i uddannelsen af bl.a. politifolk.

Frank Aaen (EL):

Jeg skal takke for svaret, men mener ministeren virkelig, at Danmark kan planlægge og lede en operation, der fører til tilfangetagelser, uden at vi kan garantere, at de, der bliver fanget, ikke efterfølgende bliver mishandlet?

Ja, jeg mener altså, at det i virkeligheden jo er et enormt moralsk dilemma, at vi altså deltager helt åbent i operationer, hvor vi ikke har nogen garanti for, hvad der sker de mennesker, der bliver fanget, når vi samtidig ved, at fanger bliver mishandlet og tortureret. Vi kan så ikke engang gå ud at sige:

Jamen hvad skete der med dem, som vi selv var med til at fange?

Forsvarsministeren (Søren Gade):

Nu er det jo vigtigt at sige til hr. Frank Aaen, at det er sådan, at vi jo er gæster i Irak, og at det er irakiske myndigheder, som jo har, hvad skal vi sige, ansvaret for, hvad der foregår i Irak.

Det er derfor, at når irakiske myndigheder pågriber personer, så er det jævnfør også international lov de irakiske myndigheder, som har ansvaret for de personer. Men det betyder jo ikke, at jeg ikke kan se problemstillingen, og at vi ikke prøver at gøre noget ved det.

For selvfølgelig er der en problemstilling, og selvfølgelig berører det også mig dybt, hver gang der kommer en beretning om, at man har fundet en kælder et eller andet sted i Bagdad, hvor nogle myndigheds personer har udøvet tortur mod irakiske statsborgere.

Kl. 15.15

Derfor er det noget, der ligger mig på sinde. Jeg har taget det op, når jeg har været dernede, vi tager det op med de lokale myndigheder, og vi prøver at være med til at uddanne de irakiske sikkerhedsstyrker til at forstå, at det er vigtigt i et nyt demokratisk samfund, som det gerne skulle ende med at blive, at man respekterer de her menneskerettigheder; men jeg kan desværre ikke give en garanti for, at der ikke sker overgreb.

Frank Aaen (EL):

Det mener jeg selvfølgelig er et selvstændigt problem, som regeringen bør tage op, for vi kan da ikke være medansvarlige for, at folk bliver tortureret. Og det er vi jo her, for hvis det nu var sådan, at vi tilfældigvis havde lagt hånd på den pågældende, altså fysisk rørt ved vedkommende, så havde vi haft et ansvar for, hvordan vedkommende var blevet behandlet efterfølgende, men her går vi bare ind og planlægger og leder og sørger for, at andre lægger hånd på, og så er vi fri for ansvaret. Jeg tror også, det er meget svært for fangen at se

- det er i hvert fald meget svært for mig at se - at det moralsk er anderledes, hvis vi planlægger og hjælper med at fange nogle, og den eneste forskel er, at i det ene tilfælde har vi rørt ved vedkommende, og i det andet tilfælde har vi ikke. Jeg vil også i forlængelse af det sige: Er ministeren ikke bange for at lægge op til misbrug? Det er jo faktisk sådan, at hvis man gerne vil være fri for det besvær, det er at tage ansvar for de fanger, man er med til at fange, så skal man bare sørge for, at der er en anden, der lige kigger på først.

Forsvarsministeren (Søren Gade):

Nu er det jo sådan, at vi jo rent faktisk tilbage i tiden har tilbageholdt og overdraget fanger i Irak, og vi har ført tilsyn med dem - jeg har tidligere i Folketinget skriftligt og mundtligt svaret på det - og da førte vi tilsyn med, at de blev behandlet jævnfør konventionerne, og de er så siden hen blevet løsladt.

Det, der er vigtigt at sige her, er jo, at regeringen ønsker en irakificering, det vil sige, at irakiske sikkerhedsstyrker skal overtage mere ansvar. Og i det ligger der altså, at i stedet for at udføre operationerne, så støtter vi irakerne i at udføre operationerne. Det er derfor, at der ikke længere er behov for tilbageholdelse af et antal personer, fordi irakerne selv overtager opgaven. Men jeg må understrege, at selv om det er således, så er det ikke sådan, at vi sidder med hænderne for øjnene eller fingrene i ørerne. Hvis vi ser overgreb, så påtaler vi det, og vi prøver at undervise irakerne i, at det er vigtigt, at man overholder konventionerne.

Så vil jeg sige til hr. Frank Aaen, at vores tilstedeværelse jo også gør, at vi kan påpege problemet. Altså, der er nogle, der ønsker, at vi bare skal ud så hurtigt som muligt, og ja, så kan man sige, at så er muligheden for at påtale det og uddanne irakiske sikkerhedsstyrker i at overholde konventionerne jo spildt.

Frank Aaen (EL):

Jeg må jo så sige, at det undrer mig, at forsvarsministeren kan sige, at det da er et korrekt problem,

der bliver påpeget, og at det også bekymrer ministeren.

Vi kan jo bare lave reglerne om. Vi kan jo bare beslutte, at vi ikke deltager i operationer sammen med styrker fra andre lande, som ikke bevisligt overholder menneskerettighederne, og hvor vi kan have garanti for, at de ikke anvender tortur. Vi kan jo bare sige, at hver eneste gang, vi deltager i en operation, hvor der også bliver taget fanger, uanset om vi rører ved dem eller ikke rører ved dem, så vil vi være med til at følge dem og have ansvar for dem, så vi kan kontrollere og have garanti for, at der ikke sker mishandlinger.

Det er jo bare et spørgsmål om at lave reglerne om. Som det er nu, er jeg altså desværre bange for dels at det sker, at folk, som vi har været med til at fange, bliver tortureret, dels at det også er nogle regler, der lægger op til misbrug, fordi man bare, om jeg så må sige, i felten kan aftale, at det var en, nogle andre tog, for så er man selv fri for ansvaret.

Forsvarsministeren (Søren Gade):

Her er det vigtigt at understrege, at vi jo er der for også at vejlede irakerne. Hvis vi i morgen beslutter at sige, at nu deltager vi ikke i nogen aktioner, hvor de irakiske myndigheder skal arrestere nogen, så betyder det jo ikke, at de irakiske myndigheder ikke arresterer nogen, det vil de jo gøre alligevel. Men ved at vi deltager og hjælper de irakiske myndigheder, betyder det, at vi kan være med til at sige, hvordan sådan en operation skal foregå efter bogen så at sige.

Det betyder også, at vi igen har mulighed for at gribe ind, som vi jo også så en tidligere oberst dernede gøre det ved i forbindelse med en aktion, hvor man så en hårdhændet behandling af dem, man havde taget til fange, straks at påtale det; der blev sendt breve, og der blev afholdt møder om lige præcis den episode, så det er med til at sætte det på dagsordenen.

Derfor mener jeg ikke, at det vil udbrede kendskabet til menneskerettigheder i området, hvis vi bare sidder inde i lejren. Tværtimod har vi nu mulighed for at, hvad skal vi sige, vejlede de irakiske sikkerhedsstyrker under den enkelte operation.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 4339

14) Til forsvarsministeren af:

Frank Aaen (EL):

»Vil ministeren bekræfte, at Danmark ikke har nogen garanti for, at fanger, der tilfangetages af andre landes styrker under fælles NATO-operationer i Afghanistan eller fælles koalitionsoperationer i Irak, hvori danske soldater medvirker, ikke ender på Guantánamo eller i hemmelige CIA-fængsler?«

Kl. 15.20

Frank Aaen (EL):

Nu stillede jeg jo faktisk et meget konkret forslag, nemlig at man bare kunne lave reglerne om. Efter min opfattelse bør der være de samme regler, hvad enten man har lavet den fysiske pågribelse, eller man har hjulpet på anden vis til at fange vedkommende, så det ikke er sådan, at man, hvis man overdrager nogle, som der gælder regler for, slet ikke har ansvaret, hvis den pågældende bare forsvinder eller bliver udsat for tortur, men at det er sådan, at man hele tiden kan sige klart og tydeligt her i Folketinget, at fanger, som Danmark har været med til at pågribe rundt omkring i verden ved forskellige militære operationer, med garanti ikke er blevet udsat for tortur. Jeg mener, at det da også må være vigtigt for ministeren at kunne sige det og ikke som i dag kun at kunne sige, at han ikke kan give nogen garanti.

Derfor synes jeg da, at reglerne bør laves om, for ellers er det jo faktisk sådan, at vi kan risikere, at Danmark både i Irak og i Afghanistan har været med til, at folk er forsvundet på Guantánamo eller er forsvundet i den såkaldte saltlejr i Afghanistan, hvor ingen ved, hvad der er sket med dem. Det kan vi da ikke have.

Forsvarsministeren (Søren Gade):

Når Danmark deltager i fælles operationer med andre stater, så forventer Danmark, at staterne lever op til deres internationale forpligtelser. Alligevel har jeg jo i min gerning i hvert fald prøvet at være med til at minimere de risici, som hr. Frank Aaen påpeger, f.eks. har jeg været i Afghanistan, hvor jeg fik en aftale i stand med de afghanske myndigheder. Jeg havde et møde med præsident Karzai, som omhandlede human behandling i forbindelse med eventuelle tilfangetagnes overdragelse til de afghanske myndigheder. Så igennem virket prøver jeg til stadighed at sætte fokus på det meget vigtige, som hr. Frank Aaen jo peger på, nemlig menneskerettighederne.

Det er klart, at der ikke ligger nogen garanti i det, men vi prøver hele tiden at holde myndighederne ansvarlige for, at man behandler folk jævnfør konventionerne, og at der kan være tilsyn, at det internationale Røde Kors eller en anden humanitær organisation kan tilse fangerne.

Men problemstillingen vil jo til enhver tid være der, fordi alle militære operationer, hvad enten det er en FN-operation, en koalitionsoperation eller en NATO-operation, så at sige indebærer risikoen for, at man tilbageholder folk. Det er vigtigt, at jeg kan se folk i øjnene og sige, at jeg gør, hvad jeg kan for at sikre, at de mennesker, som vi eventuelt har tilbageholdt og overleveret, bliver behandlet jævnfør konventionerne.

Frank Aaen (EL):

Jamen problemet er bare, at vi ved, at i Afghanistan er vores koalitions partnere, de engelske og de amerikanske styrker, blevet grebet i sag efter sag, ikke bare i enkelte uheldige episoder, men i systematiske mishandlinger, torturtilfælde og forsvindinger på Guantánamo, som også den danske regering er imod. Så kan vi da ikke have, at forsvarsministeren ikke kan stå her i Folketinget og sige, at vi aldrig har været med til at tage en fange, som efterfølgende er blevet overladt til amerikanerne, og hvor vi ikke vidste, hvad der skete.

For det er jo det, der er tilfældet i dag. I dag har vi ingen garanti for, at Danmark ikke har medvirket til at tage fanger, som ikke efterfølgende er blevet overladt til andre og udsat for tortur eller forsvinden på Guantánamo.

Forsvarsministeren (Søren Gade):

I Irak havde vi en aftale med briterne, vi førte tilsyn, og vi vidste, hvad der blev af de fanger, vi havde taget og overdraget. Vi påpeger, at opfyldelsen af menneskerettighederne er det vigtige. Der har været beskyldninger fremme om, at vi skulle have taget tilbageholdte og udleveret dem, og at de så efter sigende skulle være blevet udsat for tortur eller være endt på Guantánamo. Jeg har gjort, hvad der står i min magt for at undersøge de forhold, og jeg kan ikke på nogen måde bekræfte, at det skulle være sket, uanset at jeg har dykket helt tilbage til længe før jeg blev minister, har været nede og se på rapporterne, har spurgt i forsvaret og svaret på det mange gange, også i Folketingssalen. Jeg føler, det er relevant at spørge, men jeg kan jo kun videregive det svar, der rent faktisk er, nemlig at jeg ikke har nogen konkrete beviser på det. Jeg håber, hr. Frank Aaen tror mig, når jeg siger, at det faktisk er noget, jeg finder vigtigt at diskutere med koalitionspartnerne. Det har jeg i øvrigt gjort både med amerikanske, britiske og irakiske højt placerede officerer og embedsfolk, hvor jeg har taget lige præcis den her problemstilling op.

Kl. 15.25

Frank Aaen (EL):

Jeg har ingen grund til at betvivle ministerens egne holdninger, forhåbninger og ønsker i den her sag. Jeg kan bare notere mig, at vi har en minister, som ikke er i stand til at kunne sige i Folketinget, at ingen fanger, som Danmark har været med til at pågribe, kan være endt på Guantánamo, kan være endt i et torturkammer. Og det synes jeg er uantageligt, særligt da det må være enkelt at løse, for hvis vi fysisk har pågrebet en person, så har vi nogle klare regler, har jeg forstået, men hvis vi bare er ude i felten sammen med nogle andre fra et eller andet andet land, så kan vi bare sige ude i felten: Det er så besværligt, hvis vi pågriber vedkommende, kan vi ikke sige, det er jer, der har gjort det?

Det er da et morads, og jeg kan slet ikke forstå, hvorfor vi ikke bare kan få det enkle svar fra ministeren, at nu laver vi reglerne om: Vi deltager kun i den slags operationer, hvis vi har garanti for, at vi kan følge vedkommende efterfølgende og få garanti for, at enten bliver vedkommende løsladt eller også bliver vedkommende sat for en dommer og dømt - og bliver i hvert fald ikke mishandlet undervejs.

Forsvarsministeren (Søren Gade):

Jamen virkeligheden er jo sådan, hvis vi tager f.eks. Irak, hvor vi jo er som gæster, og hvor de irakiske myndigheder har ansvaret, at det er de irakiske myndigheder, der har myndighedsudøvelsen, og derfor hjælper vi dem så med den myndighedsudøvelse, og vi hjælper med at uddanne dem præcis på det område, som vi lægger vægt på, nemlig menneskerettighederne.

Det er bare vigtigt at sige, at når man står derude, så er tingene altså ikke så sort-hvide, det drejer sig om meget komplicerede ting, når man er ude i de her operationer. Jeg kan f.eks. oplyse, at man har hævdet i pressen, at nogle af de 34 personer, som blev tilbageholdt af specialstyrkerne i Afghanistan, skulle sidde i Guantánamolejren. Det er nogle meget alvorlige beskyldninger, som jeg har prøvet at få afkræftet. Jeg har set i mine egne papirer, og jeg har ingen oplysninger, der viser, at det skulle være tilfældet.

Derudover har jeg faktisk rettet henvendelse til amerikanerne for netop at få belyst det her spørgsmål. Og her på store bededag i sidste uge har jeg faktisk fået en tilbagemelding, som siger, at alle de 34 personer, som danske styrker var med til at tilbageholde, og som blev overdraget, rent faktisk er blevet løsladt. Det har jeg fået på skrift, og så må jeg jo henholde mig til, at jeg ikke har noget, der indikerer, at det skulle forholde sig anderledes.

Frank Aaen (EL):

Jamen det er jo rigtigt, at det er kompliceret. Det er jo også derfor, der er brug for at have helt klokkeklare regler, som de, der er ude i felten, og som står midt i det komplicerede, ikke sådan lige kommer til at bøje en anelse eller ordne på den måde, det er mest bekvemt, fordi det er nemmere at lade en anden sige, at han tog fangen, end at man selv siger det, for dermed kan man slippe for ansvar. Det er jo det, der ikke må ske, og jeg siger da tak for svaret.

Jeg vil da håbe, at vi kan få oversendt den dokumentation vedrørende de 34 personer, men det

store problem er jo, at vi i virkeligheden ikke ved, om danskerne har medansvar for flere fanger i Afghanistan, som bare tilfældigvis ikke er blevet pågrebet af den danske soldat, men hvor den danske soldat stod lige ved siden af. Det mener jeg da er uantageligt, altså at vi kan være en direkte del af en operation, som har ført til, at folk måske er forsvundet i Guantánamolejren eller er blevet udsat for tortur.

Forsvarsministeren (Søren Gade):

For det første er det vigtigt for mig at sige, at den, der pågriber, har ansvaret, og det er ikke for at slippe let om ved det, for jeg medgiver gerne, at så enkelt er det ikke, og derfor går vi også ind og tager problemstillingen op, og vi tager det alvorligt.

For det andet er det sådan, at jeg tror, at de danske soldater er nogle af de soldater, som er bedst uddannet i humanitær folkeret, når de bliver udsendt - og med bedst mulige instruks. Der tror jeg, jeg kan sige til hr. Frank Aaen, at vores soldater jo heller ikke er interesserede i hverken at se på eller være med til nogen former for overgreb. Og derfor er det jo også vigtigt for mig at sige, at vores soldater jo rent faktisk griber ind, når eller hvis de ser det.

Jeg er også nødt til at sige til hr. Frank Aaen, at vi ikke kan påtage os ansvaret for alle andre nationer, vi kan påtage os ansvaret for det, vi gør, vi kan påtale, at vi finder de internationale konventioner vigtige, og at de skal overholdes, og vi kan påtale, når der sker nogle overgreb.

Det har vi gjort, og det vil vi gøre til stadighed, og jeg er igen klar til og glad for, at vi diskuterer de her spørgsmål, for det er vigtigt at sige - og jeg har sagt det før - at der ikke findes tortur light, og vi er nødt til også at overbevise de lande, hvor vi nu opererer med vores soldater, om, at konventionerne skal overholdes.

Hermed sluttede spørgsmålet.